

פרוטוקול מס' 27

מישיבת ועדת הכנסת ביום חמישי, כ"ו
באדר תשס"ז (8.3.1956) בשעה 8.30

חברי הוועדה:

ג ו כ ח ד:

ב. אזניה - היו"ר
ע. איכילוב
ח. אריאב (סגן יו"ר הכנסת)
א. אלטמן
א. י. גרינברג (סגן יו"ר הכנסת)
ר. הקטין
ש. יוניצ'מן
י. ישעיהו (סגן יו"ר הכנסת)
ש. כפרית
ד. ליבשיץ
מ. נורוק
נ. ניר-רפאלקס (סגן יו"ר הכנסת)
ד. נצר
ר. צברי
ש. שורש

מוזמנים:

ב. מינץ - סגן יו"ר הכנסת.
מ. בגין
ב. ארדיטי
מ. רוזטי - מזכיר הכנסת
א. צידון - סגן מזכיר הכנסת.

מ. וילנר
ס. ח. ח'ניפס
ס. יוספטל
ג. מועדי
י. ניצני
א. תלמי

ח ט ר ד:

סדר - ה י ד מ:

פניית היו"ר והסגנים לברור
התנהגותם של חברי-הכנסת
מ. בגין וב. ארדיטי
בישיבת הכנסת ביום 6.3.56 -
בהתאם לסעיף 81(ב) בפרט ט"ו
של תקנון הכנסת.

המשך הדיון בפניית היור' והסגנים בקשר להתרחשויות בלשונת הכנסת ב-8.3.56

היור' ב. אזניה:

אנחנו ממשיכים בדיון שהתחלנו בו. נשמע עתה את דברי ח"כ בגין ארדיטי.

מ. בגין:

אדוני היור', חברי ועדה נכבדים.

יורשה לי קודם כל להודות לכם על האפשרות שנחתם לי להשמיע את דברי. הם יהיו קצרים בתכלית.

בנאומי, עם הצגת הממשלה החדשה בכנסת השלישית, אמרתי בשם סיעתי ובשם 107 אלף בוחריה, בין השאר: "את מכבדינו נכבד ולמגדפינו נשיב כגמולם".

זאת היתה ההבטחה והאזהרה.

חברי ואני קיימנו את הבטחתנו במלואה במשך כל ששה חדשי כהונתה של הכנסת השלישית. אני מניח שידעו על כך חברי כל הסיעות, ללא יוצא מן הכלל. אני יכול לקבוע כי בכנסת השלישית, היתה התפתחות היחסים האישיים בין חברי הכנסת וסיעותיהם אחרת מזו שהיתה בכנסת השנייה. אני שמחתי על התפתחות זו וגם עודדתי את חברי להעמיקה. כי השקפת החיים שלי שיריבות פוליטית - אפילו החריפה ביותר - אינה סותרת יחסים אישיים הוגנים, אפילו חמים, אפילו לבביים, אפילו ידידותיים בין היריבים.

ביום ג' האחרון אחרי הצהריים, אנחנו קיימנו באופן חלקי את אזהרתנו. ואני חייב גם בשם חברי וגם בשמי להודיע לוועדת הכנסת, כי אנחנו בנהג גם להבא כך: את מכבדינו נכבד ולמגדפינו נשיב כגמולם. בנהג כך גם אם ועדת הכנסת, ע"י הרוב הלגיטימי, תחליט קודם כל לחקור את התוצאה ואח"כ לחקור את הסיבה, או תחליט לא לחקור את הסיבה כלל.

באשר למצב העובדתי - אני חושב שהוא פשוט מאד. אדון בן-גוריון פתח ואמר כי אני לא נלחמתי השחרור ולא אלחם בכל מלחמה שתבוא על ישראל. כדי להמחיש למה התכוון אדון בן-גוריון, אני אקרא שתי שורות מעתון הקרוב מאד לו ולמפלגתו. הפסב של העתון הזה אומר:

היור' ב. אזניה:

אנחנו נדבר רק על מה שהיה בישיבה. המסגרת היא רק מה שפתרשח בישיבת הכנסת הנדונה.

מ. בגין:

ובכן, הכתב של העתון הזה אומר:

"From the opening phrase, Mr. Ben-Gurion spoke with deliberate contempt to the Heruth benches opposite the rostrum."

"מן המשפט הראשון אדון בן-גוריון דיבר בבוז מחושב אל ספסלי חרות מול הבמה".

אני חוזר על הערתי הקודמת ואומר שכל מי שידבר אלינו בבוז מחושב או לא מחושב - יקבל בוז מאתנו.

וטאחר שאדון בן-גוריון אמר שלא נלחמתי במלחמת השחרור ולא אלחם - אני חושב שהוא צריך להוכיח את דבריו או לחזור מהם.

מ. בגין :

אני חייב להוסיף כי באופן אישי אין לי שום ענין בכך אם אדון בן-גוריון יעמוד על הדברים האלה או ימחוק אותם, ולמען כבוד הוועדה לא אפרט את טיבות האדישות.

בתגובה לדבריו אמרתי משהו שנרשם בפרוטוקול הזמני לא נכון. בפרוטוקול הזמני נרשם שאמרתי: "גבור נמצא כאן, אתה ההית מלשין בישראל". האמת שאמרתי לו בתגובה לדבריו: "כאשר אני נלחמתי למען עמי אתה היית מלשין בישראל".

אני חייב להוכיח את הדברים האלה או לחזור מהם. אני רוצה ומוכן להוכיח.

היור ב. אזניה:

השאלה העומדת בפנינו אינה של הוצאת דיבה, אלא ביטוי הפוגע בכבוד הכנסת. לכן, ההוכחה אינה חשובה כלל.

ב. ארדיטי:

ברצוני לומר מלים אחדות. קודם כל אני מודה לוועדה על שהזמינה אותי ונתנה לי את ההזדמנות לומר מה אני ומה חברי חשבו ואמרו ומה אני אמרתי.

אני זוכר כי חבר-הכנסת בגין אמר בנאומו, בין היתר, מלים מספר שיש להן חשיבות במציאות שלנו היום. הוא אמר: "אנחנו נמצאים בסירה קטנה. הים טוער. ואם מחר תהיה מלחמה - נלחם כולנו". ואני לתומי חשבתי כי תגובתו של ראש הממשלה ושר הבטחון יכולה להיות אחת ויחידה: נלחם יחד.

יש לי הרגשה, חברים, שאנו נמצאים היום במצב של *Hanibal ante portas* ובענין זה תפקידו של ראש הממשלה ושר הבטחון חייב להיות אחד: לחזק את החזית.

תשובתו של מר בן-גוריון היתה תשובה פרובוקטיבית, ואני חוזר על מלה זו - היא היתה פרובוקטיבית. אם אומרים לאנשים שלחמו ונתנו קרבנות בדם ובנפש, בנים ואחים שלנו נפלו בזמן מלחמת השחרור, אם אומרים להם: אתם לא לחמתם, ודווקא באותו יום שחבר משלנו נפל בכנרת, וגופתו טרם הוחזרה לנו באותו יום, האם אין בכך פרובוקציה?

לשם מה נפלו האנשים ביפו, ברמלה, עקרון ועכו? האם לא למען המדינה ועתידה?

שנים היה מר בגין במחותרת, ויום-יום היה בצל הגרדום. איך אפשר לומר למר בגין "אתה לא לחמת?" הייתי רוצה לדעת מה היתה תגובתכם אילו היו אומרים לכם שאתם לא לחמתם. ואני פונה לחברי אחדות העבודה ומפ"ם ושואל אותם: האם לפני מספר חדשים, בתקופת הבחירות, לא שמעתם מלים כאלו מצדנות אליכם מפי מר בן-גוריון? האם מר בן-גוריון לא אמר לכם שאתם לא לחמתם? שלשום היתה הכתובת אחדות העבודה, אתמול מפ"ם, והיום אנחנו; ומחר - מי?

ואני חוזר ושואל: האם זו לא פרובוקציה? והפרובוקציה הגדולה ביותר היא, הוא אמר: אתם לא תלחמו. באנו לכנסת בשםמאה אלף בוחרים, מחצית הבוחרים האלה, או שליש מהם, לפחות 20% - זאת אומרת עשרים אלף בוחרים, הולכים מחר למלחמה ולוחמים, הם לוחמים והם יילחמו מחר ותמיד. כיצד יכול לבוא שר הבטחון, הוא הרמטכ"ל, לבוא ולעשות פרובוקציה כזאת ולומר לחיילים שהם לא יילחמו? מה זאת אומר "לא תלחמו"? האם אנחנו בוגדים או עריקים? אנחנו לא בוגדים ולא עריקים.

הודעתו של מר בן-גוריון לא זו בלבד שהיתה פרובוקטיבית, אלא היה בה משום חילול זכרם של אנשים שנפלו ואשר יילכו מחר למלחמה.

ב. ארדיטי:

אמרו לי שאפשר להגיד פרובוקציה, אבל אסור להגיד פרובוקטור. אני רציתי להגיד שפרובוקטור הוא האיש שעושה את הפרובוקציה. אבל יש הבדל בין פרובוקטור לבין "אגענט-פרובוקטור". אני לא אמרתי "אגענט-פרובוקטור" - סוכן פרובוקטור, אני אמרתי רק פרובוקטור, האיש שעשה את הפרובוקציה. ואם אנחנו רוצים לתרם את המלה פרובוקציה לגרמנית, יש תרגום מעבין מאד: *Zornigmachen* זו פרובוקציה.

אחרי דברי אלה אני מוכרח להוסיף ולומר: זו היתה תוצאה מהודעתו של מר בן-גוריון.

הי"ר ב. אזניה: אני מודה לשני חברי-הכנסת.

(חברי-הכנסת מ. בגין וב. ארדיטי - עוזרים את הישיבה).

ח. אריאב:

אני רוצה קודם כל להתייחס לענינו של ח"כ ארדיטי. במקרה ישבתי בספסל שלפניו ושמעתי, ולא רק שמעתי, אלא הרגשתי את התרגזותו. ואני חוזר כאן על דברים שאמרתי בישיבת נשיאות הכנסת. בנו של ח"כ ארדיטי נמצא בצבא על הגבול. וכאשר אומרים לאדם כזה שהוא לא יילחם, מוצדקת הגזתו ואפשר להבין שהוא טוען שיש כאן פרובוקציה. וח"כ ארדיטי במקום לאמר שיש כאן פרובוקציה, אמר "פרובוקטור". אני כך הבינתי את תגובתו.

והוא צודק בהבהרת המונח "פרובוקטור". כאשר אומרים "אגענט-פרובוקטור" זה ביטוי מעליב, וכשהוא אמר פרובוקטור, הוא נתכוון לצמר שעושים פרובוקציה.

איננו יכולים להתעלם מן הרקע הזה, וכן איננו יכולים להתעלם מן העובדה שכבוד ראש הממשלה בדבריו - שבחלקם היו מיותרים - עשה פרובוקציה לא נעימה כלפי אנשים באמרו שהם לא נלחמו ולא יילחמו, בשעה שהוא יודע שכן נלחמו. יכול להיות ויכוח לגבי העבר על הדרך בה נלחמו. אבל לא עלול להיות ויכוח לגבי העתיד ואי-אפשר לומר להם: "לא תלחמו". לכן, טבעית היתה תגובתו של אדם שבעצמו נלחם ושבונו נמצא בצבא ויילחם מחר, אם יהיה צורך בכך, ואין להאחז במלה שהפליט, ואמר פרובוקטור במקום פרובוקציה, כי זו היתה כוונתו.

דברים אלה נוגעים לח"כ ארדיטי.

אשר לזכר בגין - אם לקבל את הגירסה שלו של "את מכבינו נכבד ולמגדפינו נשיב כגמולם", אני מבין שאפשר להשיב כגמולם ולגדף, אבל בצורה פרלמנטרית. אני גם חושב שאיננו צריכים להכנס לניתוח העבר. יכול להיות שהוא צודק, ויכול להיות שאינו צודק. יכול להיות שהעובדות בעבר מוכיחות שהמעשה היה כזה, אבל אין זה נוגע לפרלמנט ולביטויים הפרלמנטריים.

אני מודה שהיתה כאן פרובוקציה איומה כלפי אדם שהדובר ידע שהוא לחם במחירת. ואני אינני חושב - ומשום כך הצטרפתי אתמול להצעה להזמין את ראש הממשלה - כי אין לנו רשות להשליט מה היתה כוונתו ומחשבתו של ראש הממשלה כאשר אמר את הדברים האלה. אבל אם נכון הפרוש שהוא לא נתכוון רק לח"כ בגין אלא לכל חברי הסיעה והתנועה שלו - אז הפרובוקציה היא עוד יותר איומה ומחרידה.

משום כך, היות ואיננו יודעים בדיוק מה היתה הכוונה, אני מציע שנזמין את ראש הממשלה לוועדת הכנסת ונשמע ממנו מה היתה כוונתו. אני מרשה לעצמי לציין שגם בישיבת הנשיאות, בשעה שדנו בענין זה, לא היה מבין חברי הנשיאות שלא מצא שהיו דברים מיותרים בדברים של ראש הממשלה, ודברים מיותרים אלה היו יכולים לעורר סערה. איננו יכולים לשפוט על המעשה ועל התרגזותו של חבר סיעת חרות מבלי לבחון ולחקור את סיבת הדבר.

ח. אריאב: אני יכול להבין את הרוגז ואת התגובה לאור הרקע של הדברים שנאמרו. אבל יחד עם זאת, אינני יכול להצדיק כינוי כמו "פרובוקטור" או "מלשין" בכנסת.

לכן, לאחר ששמעתי שבאולם הכנסת הושמעו גם כינויים אחרים, כגון "בוגד" ועוד, - וייתכן שביטויים אלה גררו אחריהם ביטויים נוספים וקמה הסערה הגדולה - ואיננו יודעים מה קדם למה - לכן, לאחר כל זאת, הצטרפתי אתמול לדעה שאיננו יכולים לברר רק חלק ממה שהתחשש אצל שלום, ואני מציע לברר כל מה שהתרחש. ואם נשיאות הכנסת מבקשת מאת ועדת הכנסת, לפי סעיף 81(ב) של התקנון לדון בהפרה חמורה, אין ועדת הכנסת חייבת לדון רק לאור האינפורמציה הקטועה שעליה התבססה הנשיאות. לכן מוצדק והוגן יהיה אם ועדת הכנסת תברר את כל מה שהתרחש באותה ישיבה ותגיע למסקנה צודק על כל הדברים שפגעו בכבודה של הכנסת.

ש. יוניצ'מן: עוד אינני נכנס לגופו של עניין. אני רוצה קודם כל לתמוך בהצעת ח"כ אריאב. נדמה לי שכל חברי הוועדה התרשמו מדבריהם של ח"כ בגין וח"כ ארדיטי. ח"כ בגין בדבריו אמר משפט אחד: הוא אמר שהוועדה מטפלת בתוצאה ולא בסיבה. אמנם, אין הוועדה אשמה בכך. אבל זאת העובדה. הדבר הזה הוא בניגוד לכל עקרונות המוסר והצדק היהודיים.

זאת ועוד. בסטנוגרמה לא מופיעה כלל המלה "פרובוקטור", ובכל זאת הנשיאות קיבלה בתור חומר האשמה לא רק את הסטנוגרמה, אלא גם מה שנמסר לה בעל-פה. (ש. שורט: האיש בעצמו מודה). גם הדברים שאני מסרתי שנאמרו כאן - לא יוכחשו על-ידי אומריהם. אתה מכיר לא פחות ממני את שרת העבודה, את שר האוצר ואת ח"כ אבריאל, והם אינם אנשים המתכחשים למה שהם אומרים.

הנשיאות מסתמכת כאן על מה שמישהו אמר לה...

מ. רוזטי: ה"מישהו" הזה הוא יו"ר הישיבה, סגן יו"ר הכנסת.

ש. יוניצ'מן: נכון. אני טוען שהוא לא שמע את המלה "פרובוקטור" אני טוען שאמרו לו ושהמרחק בין יו"ר הישיבה ובין ספסלי הממשלה והמקום שבו ישב ח"כ ארדיטי הוא לא יותר גדול. אבל אם הוא הסתמך על מה שאמרו לו - הוא גם ידע מה שאחרים אמרו. ז.א. שלפני הנשיאות לא היתה תמונה מלאה. ואם לא היתה תמונה מלאה, עלינו לחזור ולקיים עוד דיון אחד כדי לברר את העניין במלואו. אני למשל, לא שמעתי את המלה "בוגד", אבל איש "למרחב" שישב בתא העתונאים שמע והדבר הופיע בעתון. הדברים האלה אמורים לצד הפורמאלי.

אשר לעצם העניין - השאלה בשמשת עכשו חומר נפץ, ולא לטובתנו אלא נגדנו. אילו ח"כ בגין היה מתחיל את קריאת הביניים שלו במלה "מלשין" - אם הדבר נכון או לא - (וה"ג'רוסלם פוסט" מסביר למה נתכוון ראש הממשלה בדבריו) ולא היה רוצה לבקש סליחה על-כך הייתי עומד על זאת בסיעה בכל תוקף, ואם היה ממשיך בסרובו, הייתי כאן מצביע נגדו. אבל הדבר לא היה כך.

יש לי הרשות לדרוש מכולנו שישמרו על כבוד הכנסת ועל החיים הפרלמנטריים התקינים ולכן עלינו לברר את הדבר כולו. עלינו לברר את הסיבה, לשמוע מפי ראש הממשלה למה נתכוון בדבריו. לכן, אנו יכולים לבקש מאת הנשיאות - והיא ודאי מעוניינת לשמור על כבודה של הכנסת לא פחות מאתנו - שנשמע את ראש הממשלה, ונגיע לברור הדברים. כך נוכל לשמור על כבוד הכנסת ועל החיים הפרלמנטריים התקינים. לכן, אני תומך בהצעת ח"כ אריאב.

ד. הקטין :
אני רוצה לנצל את ההזדמנות שכאן יושבים, מסביב לשולחן זה, נציגי כל הסייעות, ולהביא את התמרמרותי על התנהגות בכנסת בזמן האחרות, שהיא למטה מכבוד אדם ולמטה מכבוד המוסד העליון של האומה. יש ישיבות שקשה לשבת בהן. אני יודעת שגם בפרלמנטים אחרים נוהגים לקרוא קריאות ביניים ולהפריע, אבל יש גבול לדבר, ובזמן האחרון, עוברים כל גבול. ונדהמתי אתמול בערב מהתנהגותו של ח"כ בגין, שהוא בדרך-כלל ג'נטלמן, בשעה שפנה ליו"ר הישיבה, ח"כ אידלסון ודיבר אליה בצורה שהיא למטה מכל בקורת. אני מוותרת על הג'נטלמניות בשטחים אחרים, ובלבד שישמרו על כבוד הבית העליון הזה. לא זכור לי מקרה אחר בכנסת שבו השתמשו בסגנון כזה.

על ועדת הכנסת לשמור על כבוד המוסד העליון ולהפסיק את קריאות הביניים והגידופים האלה, שאין לשאת אותם. אומרים כאן ששרת העבודה צעקה כך, ושר האוצר וח"כ אבריאל צעקו אחרת. אינני יודעת מה אמרו. אני שמעתי רק צעקות. יש להפסיק את הדברים האלה, ולשם כך יש לאחוז באמצעים הדרושים.

נאמר כאן שהסערה שקמה בכנסת היתה תגובה לדבריו של ראש הממשלה. גם אני אינני מסכימה לדבריו של ראש הממשלה, אבל יכול היה ח"כ בגין לקום ולהשיב לו בצורה פרלמנטרית. במה אשמה הכנסת, במה אשמים כולנו, שעלינו לחיות באוירה כזאת?

ג. ניר-רפאלקס :
הטענה שיש לחקור את הרקע היא מוצדקת. אבל כאן אנו משחקים בפורמאליות: האם יש מישהו על-יד השולחן הזה שאיננו יודע את הרקע? לשם מה לסבך את העניין. אני מסכים שראש הממשלה לא היה צריך לומר את אשר אמר ואפשר גם להבין את המצב הפסיכולוגי של סיעת חרות. אילו היו אומרים לי כדברים האלה, גם כן הייתי מתרחק. אבל ברגע זה יש כאן עניין של הפרה חטורה שהובא על-ידי נשיאות הכנסת, והיא מדברת רק על שני חברי הכנסת. וצודקת חברת-הכנסת הקטין בשעה שהיא שואלת "מה אשמה הכנסת בכל זאת". גם אני שמעתי רק את המלה "פרובוקטור" ולא שמעתי את המלה "בוגד". אין זאת אומרת שלא אמרו את המלה הזאת.

אילו היה קם חבר-כנסת ואומר לחבר-כנסת שני שהוא "מלשין", היה צריך להענישו בכל חומת הדין ולהוציאו מן הכנסת. על אחת כמה וכמה כשהדבר נאמר כלפי ראש הממשלה. אבל, כאשר לוקשים בחשבון את הנסיבות המיוחדות, שהדברים באו בתשובה לנאום פרובוקטיבי של ראש הממשלה, יש להעביש את ח"כ אגאאצא בגין על-ידי הוצאתו מישיבה אחת של הכנסת.

אשר לח"כ ארדיטי, המצב הוא שונה במקצת. נכון שהוא אמר "פרובוקטור" ולא "אגענט-פרובוקטור", אבל באותן הארצות שמסם באו רבים מחברי הכנסת וגם אני, יש משמעות מיוחדת למלה "פרובוקטור". ח"כ ארדיטי לא בא מאותן הארצות והוא מבין את המלה הזאת אחרת. לכן, אני מוכרח להתחשב במחשבותיו וכוונותיו בשעה שהשתמש בביטוי זה. על-כן, יש לנזוף בו ולהסתפק בניזיפה.

עלינו לחסל את העניין הזה במהירות האפשרית, למען כבוד הכנסת וחברי-הכנסת.

א. י. גרינברג :
ברור שיש לעקור את הדברים האלה מן השורש. אינו מאתנו אינו מתעלם מן הרקע; כולנו יודעים אותו, כי ישבנו באולם באותה שעה. אבל גם תגובות צריכות להיות במסגרת פרלמנטרית, ולא ייתכן להפוך את הכנסת לג'ונגל.

חברי כנסת טענו כאן שגם שרים פגעו בהם בכינויים בלתי-פרלמנטריים. לכן, יש לתת את האפשרות לאלה שנפגעו לגולל את הפרשה. וכל אלה שהשתמשו בביטויים כאלה צריכים לבוא על ענשם.

ש. שורש:

אני מציע שנקיים את הדיון שלנו לפי סדר פרוצדורלי מסוים. כולנו היינו לעדים למה שהתרחש בישיבת הכנסת ביום שלישי. אבל הדיון בוועדת הכנסת בא כתוצאה מפנייתה של הנשיאות, ואני מציע לא לכרוך את שני הדברים. אין זאת אומרת שהנשיאות אינה יכולה לפנות אלינו מחר בקשר למקרה אחר. את ענין ההפרה החמורה יכולה רק הנשיאות לעורר, ולא אחד מחברי הכנסת או אמילו מחברי הוועדה הזאת. אילו שני חברי הכנסת היו חוזרים בהם מדבריהם - לא היינש דנים עכשו.

כרגע עלינו לדון בשני המקרים שהובאו אלינו על-ידי הנשיאות. הבעיה העומדת לפנינו היא בעיה של שמירת כבוד הכנסת. בחיים הפרלמנטריים יכולים להאמר דברים קשים ביותר ויכולה להיות ההערכה בקשה ביותר וגם התגובה הקשה ביותר, אבל השאלה היא אם שתי המלים "מלשין" ו"פרובוקטור" יכנסו ללקסיקון הפרלמנטרי שלנו.

יש הבדל גדול בין חמונה פרובוקציה לבין המונח פרובוקטור. אבל גם ח"כ ארדיטי בעצמו טוען שהוא אמר פרובוקטור, ויש לזה משמעות מסוימת. אחרת היה אילו ח"כ בגין היה אומר במקום מלשין, משתף פעולה עם הבריטים.

אלו היו מלים קשות הפוגעות בכבודה של הכנסת, ועלינו להגיב על כך. אני מצטרף להצעת ח"כ ניר שיש להעניש על ביטויים אלה. אני רק אינני רואה את השוני שבין שני המקרים. למלים פרובוקטור ומלשין אש אותה המשמעות. לא מספיק לקחת בחשבון איך הדבר נאמר; יש לקחת גם בחשבון כיצד הצד השני מקבל את זה. לכן, לדעתי יש להוציא את שני חברי הכנסת מישיבה אחת של הכנסת.

א. אלטמן:

התאוננו כאן היום על האוירה שבכנסת ואמרו שיש לשנותה ולעקור את הרע מן השורש. כיצד יעשו זאת אם באים לטפל בתוצאות במקום בסיבות - כפי שאמר ח"כ בגין. בא ח"כ ניר ואמר שאכן יש לדון ברקע, אך מכיון שהוא ידוע לנו, אין צורך להרחיב את הדיבור אליו ולבררו. אם כך - תוכלו להרחיק לכת עוד יותר; גם התוצאות ידועות לנו, ובכל זאת הזמנתם את שני חברי הכנסת שבהם המדובר. אינני חושב שאפשר לטפל בבעיה ולשנותה, אם מטפלים רק בתוצאות ולא בסיבות. צרות רבות באות על העולם משום שנוהגים בדרך זו של טיפול בתוצאות במקום בסיבות.

אם רוצים למנוע השנותם של מקרים כאלה בכנסת יש לדון בכל מה שקרה בכנסת, ויש להביא לברור את כל אלה שקראו קריאות והשתמשו בביטויים הפוגעים בכבוד הכנסת.

כאשר דנים בענין זה יש לקחת בחשבון לא רק את רצונם של מספר חברי כנסת או חברי ועדת הכנסת, אלא גם כיצד יתקבל הדבר בציבור הרחב. והציבור יסיק מכך מסקנות שיש הפליה: שיש חברי כנסת שמענישים אותם על שאמרו דברים מסוימים, ואילו האחרים מחוסגנים מפני עונש, והם רשאים להגיד כל העולה על רוחם.

חברים אחדים ניתחו כאן את פרוש המלים שהשתמשו בן חברי הכנסת בגין וארדיטי, ונתגלתה פלוגתא בין ח"כ ניר לבין ח"כ שורש. לי נראה שבפלוגתא זו צודק ח"כ ניר. ח"כ ארדיטי גם הסביר בדיוק למה נתכוון, ולא הכחיש כלל שאמר את הדבר, אלא שהסביר את כוונתו. לדעתי, יש להתחשב בזה.

על חברי-הכנסת היושבים ודנים כאן להתחשב גם בדברי ראש הממשלה לח"כ בגין וחברי סיעתו. הוא אמר דברים חמורים ביותר, לגבי אנשים אלה שלהם אמר את הדברים. ייתכן שאילו היה אומר את הדברים לסיעה אחרת שאינה מתיימרת כלל להיות סיעה לוחמת - לא היו הדברים פוגעים כל כך. אבל לא כן הדבר כשהדברים מופנים לסיעת חרות, ובעיקר לח"כ בגין המייצג את הסיעה והתנועה שרואה בו במשך כל השנים את "הלוחם".

א. אלטמן:

המדובר הוא בסיעה ובתנועה שרואים אותה בציבור כתנועה לוחמת, תנועה הרוצה במלחמות. ואיש אינו יכול לשלול את עצם העובדה שהאיש הזה והתנועה הזאת לחמו - יהיו חילוקי-דעות אשר יהיו בשטחים אחרים ביניהם - והנה באים ואומרים לו שהוא לא לחם ולא יילחם.

מי שאומר דברים פרובוקטיביים כאלה יכול לצפות גם לתגובה חריפה, ומפליא הדבר שהתגובה לא היתה אמילו יותר חריפה. לדעתי גילו חברי הכנסת התאפקות כאשר לא השתמשו בביטויים עוד יותר גרוועים.

לח"כ בגין ולרבים מבין חברי הכנסת יש האשמות כבדות מאד כלפי ראש הממשלה והחשבון הוא ארוך מאד ומר מאד. למרות כל אלה עוד לא קרה בכנסת השניה ובתקופת הכנסת השלישית, מקרה של ניצול במת הכנסת כדי להטיח האשמות אלו. ודבר זה נעשה מתוך כיבוד במת הכנסת וכבוד הכנסת. אם התפרץ מי שהתפרץ, היתה זאת תוצאה של פרובוקציה, של פגיעה בקודש הקודשים של האיש שלחם תמיד.

ואני שואל את חברי הוועדה הזאת: כיצד אפשר לקחת שני אנשים שמייחסים להם 2 ביטויים - ויהיו אפילו החמורים ביותר - ולהניח אותם על שולחן הדיונים מתוך התעלמות גמורה מכל הסובב את העניין? לכן, נראה לל שהוועדה תחטיא את המטרה אם לא תחליט היום להזמין את כל אלה שגרמו או השתתפו בכל אותה התפרעות בכנסת. רק אחרי ברור מקיף, בהשתתפות כל הגורמים הנוגעים בדבר, תוכל הוועדה להגיע למסקנות. וכפי שאני מבין, אין הכוונה כאן להתנקם במיששו, אלא להביא שינוי ראדיקאלי במצב, לדאוג לכך שהדבר לא יקרה שנית בעתיד. לכן, לא ייתכן שהוועדה תדון בעניין בצורה חד-צדדית, ותתעלם מכל המצב בהיקפו המלא.

איננו מעוניינים שהעניין הזה יסתיים במנוצחים ומנצחים, וח"כ הקטין דיברה כאן על מה שהיה אתמול בכנסת. לא שמעתי את הדברים שנאמרו שם, אבל אני מניח בבטחון שכל זה מאכתוצאה מן המתח שנוצר מהתערערות העצמים. אם נלך בדרך זו, אינני יודע לאן נגיע. אנחנו נמצאים בתקופה קשה מאד, ואם אנחנו מצוים לשמור על כבוד הכנסת ועל השקט בזמנים כתיקונם, לא כל שכן בימים אלה.

אני מצטער מאד על מה שקרה בכנסת, אבל אני יכול להבין את מה שקרה. על-כן אני מבקש מאת הוועדה שלא תמהר לסדר את העניין בצורה שלא תפתור את הבעיה ועל-ידי-כך תגרום לסיבוכים יותר גדולים. אני מציע לוועדה לטפל בעניין זה באופן אוביקטיבי.

ע. איכילוב:
לחברי ועדת הכנסת היושבים 5 שנים בוועדה זו ונתגלגל להם לא פעם לדון במעיות, והקשורים בדיונים וברורים כאלה גם בעבר וגם בעתיד - לא כל כך לעבור לסדר-היום.

אומר מה בעיני הבעיה ומה בעקבותיה. אדבר לגופו של עניין וגם אבהיר את הצד הפרוצדוראלי, אם כי אני מבדיל בין הצד הפרוצדוראלי לבין העניין לגופו. אינני שוכח גם שאתמול בבוקר נתקיימה ישיבה של ועדת החוקה, חוק ומשפט והיה בה דיון ממצה מאד. יושבים פה כמה חברים שהשתתפו באותה ישיבה שדנו בה בשאלה מה עדיף - אמת או יציבות. ואחד החברים, מן הפחות בקיאים בתורת המשפט אמר שעם כל הרדיפה אחרי האמת, אי-אפשר להביא אותה במקום ההגדרה של החוק שהמוסד העליון של המדינה קבע. ז.א. שאם החוק קבע כך, גם אם דעתו של בית-הדין שהפרוש הנכון והמדויק של החוק אינם עולים בד בבד עם האמת - אין לו ברירה אלא לקבל את החוק.

אינני מכניס אתם לבעיה זו, אבל אנחנו צריכים לזכור שהממשלה הזמנית בראשית הדברים, אחר-כך הכנסת הראשונה ואחריה הכנסת השניה עשו עבודת הכנה גדולה בשטח הפרוצדורה, הנוהג והנוהל, נכל עוד איננו משנים מושגים קבועים של ביהול כנסת, אין לנו ברירה אלא להיות קשורים במושגים של הפרוצדורה.

ע. איכילוב: כאשר היה הוויכוח הסוער, בזמנו, בפברואר 1952, על-יד השולחן הזה, לא היה ספק לאיש שחברי הכנסת ניר וארם וחברים אחרים כחברי-הכנסת בר-יהודה וחבריו וחבר-הכנסת סנה וחבריו, שלחבריים אלה אין כל כוונה לעזור לחבר-הכנסת בגין. ואחדות הדעות ואחדות הניסוח שהיתה כאן מן הקצה אל הקצה, נבעה לא מאהבת או משנאת ח"כ בגין, אלא מדאגה לפרוצדורה של הכנסת.

ובענין זה לא משנים שינויים בקואליציה. בענין זה אין לנו ברירה - בין אם אנו משתייכים על האופוזיציה או על הקואליציה - אין לנו ברירה אלא להשאר בתחום המסגרת הזאת. איש לא יחלוק על כך שגם אם יקבלו את ההחלטות הטובות ביותר למקרים מסוג זה או אחר, אבל אם יערערו את יסודות התחוקה והפרוצדורה הקיימת - ודאי שלא יהיה בכך כבוד לכנסת או לממשלה. ואז, המשענת האחרונה השומרת על הכבוד תהרס... (ש. יוניצ'מן: בהפך למועצת הבטחון המגנה את התוצאות ואינה רואה את הסיבות).

טשום כך עלינו להזהר ולא לפגוע ביסודות אלה של משהו הרבה יותר גדול ומוצב. ופירצה גוררת פירצה וערעור גורר ערעור, ואחר-כך באה המפולת.

אינני מסכים עם אלה שאומרים שהבעיה היא לענוש את שני חברי הכנסת שאחד מהם אמר "מלשין" והשני אמר "פרובוקטור". כדי למנוע כל אי-הבנה עלי לאמר שלדעתי שתי המלים האלו - אינני מדבר על ההבדל שביניהן - הן חמורות מאד, חמורות מאד כאשר הן נאמרות בין איש לחברו, בין חבר-כנסת אחד למשנהו, ופי-כמה חמורות כאשר הן נאמרות לאנשים הנמצאים ברמה העליונה של העם.

זכור לי המקרה של טסירת לחי שסטר אדם בשם לוי לדיזנגוף המנוח, ראש עיריית תל-אביב דאז. ובאותה תקופה היה העונש על טסירת לחי מגיע לקנס של 1 לירה עד 2 לירות. אבל במקרה זה פסק השופט קנס של 50 ל"י, משום שהוא הבדיל בין טסירת לחי של אזרח לאזרח ובין טסירת לחי לראש עיריית תל-אביב. לכן, יש הבדל אם אומרים לחבר כנסת שהוא מלשין או אם אומרים את הדבר הזה לראש הממשלה, ואין להתעלם מכך. אבל אין לומר שהבעיה היא בהבדל שבין חומרת מלה אחת לשניה. אפי שולל דעה זו לחלוטין. חבר סיעתי אמנם אומר שיש הבדל, ואני מסכים אתו שהמלה "מלשין" היא קצת יותר חמורה מ"פרובוקטור". אבל המרחק בין "פרובוקטור" ו"בוגד" הוא הרבה יותר קטן. פרובוקטור זה יותר חמור ובוגד זה פחות חמור - אבל יש לזה אותה המשמעות. כאשר אומרים "פשיסט" במדינת ישראל הרי פרוש הדבר שהכוונה היא למושג של נאציזם שרדף את היהודים ועשק אותם והוביל אותם לבית המטבחיים. אני מבין שאי-אפשר לאמר שזה כמו בוגד או פרובוקטור, אבל בכל זאת יש משמעות מסוימת למלה הזאת.

ואני זוכר את המלים האחרות שנאמרו כבר בכנסת - סמרטוט, סמרקצ' ומנוול. אמנם, יש משמעות אחרת לבוגד ופרובוקטור, משיש למנוול, אבל אדם בעל הכרה נפגע קשות אם אומרים לו שהוא מנוול. עובדה היא שמלים אלו הושמעו בכנסת.

הבעיה אינה של חבר-כנסת אחד או שנים או אפילו 4 או 5 חברי כנסת, אלא של הכנסת כולה. אם נקראנו לשבת על מדוכה זו של כבוד הכנסת ורמת הכנסת - זוהי הבעיה. אם נקראנו לפתור בעיה של יחידים - לא הצלחנו בענין זה. ואני זוכר את אותו המקרה שח"כ טובי אמר בכנסת על הציונים: "אני יורק עליכם". אין הדבר פשוט כלל. זה הבעיה היא: כבוד הכנסת.

ואמרו כאן: מה אשמה הכנסת אם חבר-כנסת זה או אחר אמר מה שאמר? כולנו אשמים אם לא נדע לשמור על כבוד הכנסת. וזכור לי היטב כיצד ראש הממשלה כרך אותנו יחד עם ידידים טובים מאד שלנו, עם מפ"ם, ואמר לנו: אתם אינכם אוהבים את המדינה ואינכם נאמנים לה. אני אז הפרעתי לנאומו של ראש הממשלה - אמנם לא השתמשתי במלים חריפות - וסיעתנו מחתה על דברים אלה באי-הופעה בשעת נאומיו של ראש הממשלה. אבל כיצד אפשר לומר לסיעה שלנו, שמשתתפים בה אנשים שחיים עשרות שנים בארץ, חיים ועובדים ונלחמים בה, כיצד אפשר להגיד לאנשים אלה שהם אינם אוהבים את המדינה ואינם נאמנים לה?

ע. איכילוב:

מה זאת אומרת "אתם לא נאמנים למדינה"?

ש. יוניצ'מן:

מכיון שאז לא היתה הגבה הגענו למה שקרה השבוע.

ע. איכילוב:

האם ראש הממשלה, מר בן-גוריון, מצא לנחוץ לקחת את דבריו חזרה?

אני רוצה להתעכב על דברי שר האוצר ביחס אלי. אף פעם לא התביישתי בפתח-תקוה, ושר האוצר וח"כ דיין דיברו על "הרוח" של מלאבס. הוא אמר את הדברים האלה על יסוד היסודות של תקומת הישוב. ואני יכול לאמר לכם, שאם תגידו לי שאני בוגד ומלשין לאשים לב לזה, לא משום שאני מלשין או בוגד, אבל אם תפגעו בפתח-תקוה - לא אשתוק ואזעק.

במידה שהדיון הזה בא לשמור על כבוד הכנסת, לחייב את חברי הכנסת להיות האחראיים הראשונים לשמירה על כבוד הכנסת, ונמידה שמתכננים מוצא על-ידי הבאת החלטה לגבי שני חברים בלבד - לא תהיה כל תועלת בדבר, ולא משום שח"כ בגין אמר שאת "מכבדינו נכבד ומבזנו נבזה", אלא משום שלא נשיג דבר.

במשך השנים אנו רואים את יו"ר הכנסת בחרדתו על כבוד הכנסת, ונדהמתי אתמול כאשר הוא הופיע בפנינו כאבי ההצעה להעניש את שני חברי-הכנסת האלה.

ואזכיר לכם את המקרה שח"כ וילנסקה או ח"כ וילנר אמרו בכנסת שאסירי ציון לא נאסרו בש"ן ציוניותם, אלא בש"ן היותם גנבים, שודדים, מבריחים וכו'. קמה אז סערה גדולה בכנסת, וכמעט שהגיעו לידי מכות. וזכור לי גם המקרה שח"כ בר-יהודה פוצץ את הישיבה. מה קרה אז? ואין להשוות כלל את חוצפתם של תנועת החרות או של סיעת הציונים הכלליים לאותה חוצפה גדולה שראינה אז - ומה עשו? - יו"ר הכנסת הזמין את נציגי הסיעות ואמר שעוד ישיבה אחת או שתיים כאלו והכנסת תדרדר תהומה, והענין משמש חומר לעתונות, וכי כך אי-אפשר להמשיך והכל אחראיים כאחד - אין אחראי יותר ואין אחראי פחות. על-כן, אמר יושב ראש הכנסת, על נציגי הסיעות להעביר לסיעות את הדברים ולשקוד על שמירת כבוד הכנסת. ואני, באותה ישיבה, אמרתי ליושב-ראש הכנסת שדבריו ודעתו הם נכונים. ואז, הייתי באופוזיציה. כאשר יצאנו משם אמר לי ח"כ בן-אהרון: "נהגת מנהג מה-יפית ליו"ר הכנסת". (היו"ר ב. אוניה: האם אינך חושב שאתה מפליג למרחקים?) אני מבין שהשעה דוחקת, אבל אינני מאריך בכוונה.

חברי סיעת חרות ושני האשמים, ח"כ בגין וארדיטי, אומרים שכאשר אמרו להם שהם לא נלחמו ולא יילחמו - הם נעלבו ורואים בזה דקירה בצפור-נפשם. אני זוכר שהיה בכנסת מצב שסיעה, שהיום יושבת בקואליציה, מפ'ם, אחד מדבריה, עלה על הדוכן ואמר שאם תורם יד נגד רוסייה הם לא יילחמו. זה היה בתקופה ההיא, כאשר לא היה ידוע שהפיקוד המצרי ימצא בידי קצונה רוסיית, קומוניסטית. והסיעה הזאת אמרה מתוך רגש של כבוד שהיא לא תלחם למען ישראל. ויוצא שיש שני מצבים: מישהו אומר שלא יילחם בעד ישראל ורואה בכך כבוד, ואילו השני, כאשר אומרים לו שהוא לא יילחם, רואה בזה פגיעה. מי משניהם צודק?

אצלי הבעיה היא: הדאגה לכבוד הכנסת. עכשו יש בעיה פרוצדוראלית. לדעתי לא יכול להיות מצב של חצי ישיבה וחצי יושב ראש. אילו היו המקרים בשתי ישיבות נפרדות, או אצל שני יושב-ראש - הייתם מבין את הדיון הנפרד. הדבר קרה באותה ישיבה, בנייהולו של אותו היושב-ראש. היושב-ראש אמר שהוא יביא את חומרת ההתנהגות הזאת לנשיאות. הוא לא אמר שיביא את ענין התנהגותם של ח"כ בגין וארדיטי, והוא לא אמר שהוא מביא את שתי המלים האלו. ואני חושב שנכון עשה היושב-ראש, משום שהכל היה מכווער והכל פגע בכבוד הכנסת. משום כך אי-אפשר יהיה להחליט בהצבעה כך או אחרת.

ע. איכילוב: אני, כשלעצמי, - ואמרתי את זאת לכמה חברים - הייתי נוהג אחרת. בעקבות מה שקרה בכנסת, והדיון שקיים פגישה דחופה של ראשי הסייעות. אינני חושב שהדיון של היום רוצים לדון ואם רוצים להביא הצעות ואם יו"ר הישיבה לא פנה בהתאם לפרט ט"ו של התקנון ולא קרא את האיש לסדר פעם, פעמיים ושלוש, הוא לא ביקש לחזור מן הדברים, הוא לא ציווה להוציא את הדברים מן הפרוטוקול - ז.א. שאם לא הגיע הדבר לידי התקשות בין חבר הכנסת ליו"ר הישיבה, אלא היה בגדר של התפרצות כללית, אין לנו ברירה אלא להמנע מהחלטה כזאת.

אשר לראש הממשלה ושותפתו המלאה ביצירת ההתפרעות הזאת - זו עובדה שהיתה לעיני כולנו. אין לנו ברירה אלא לשמוע מסגן יו"ר הכנסת, שהיה יו"ר הישיבה, דו"ח מפורט על מה שהיה. אין לנו ברירה אלא לכלול בדיון הזה גם את דינם של קוראי המלים "בוגד, מסורף, פאשיסט" וכו' וכו'. אין לנו ברירה, עם כל הצער שבדבר, לשאול למה באה ההתגרות הזאת.

אנחנו, בלי יצר מפלגתי, מתוך אחריות של חברי כנסת, מתוך אחריות של ועדה שצריכה להסיק מסקנות, צריכים לפסוק לא לגבי העבר, אלא לגבי העתיד, בשיקול דעת ועבודה משותפת. אם זה ענין של הצבעה של רוב ומיעוט, בצורה חלקית - לא נשיג את המטרה.

עלינו לדאוג לכך שכבוד הכנסת יישמר על-ידי כולנו.

ב. מינץ: לא חשבתי לבקש רשות הדיבור בישיבה זו, כי נדמה לי שאינני צריך למסור אינפורמציה ודו"ח, כפי ששמעתי מפי ח"כ איכילוב, כי גם הוא היה בישיבה בדיוק כמוני ואולי יכול הוא למסור את האינפורמציה.

אבל ביקשתי רשות הדיבור אחרי שיצאתי לפני כמה רגעים למזדרון ושמעתי מפי אחד העתונאים שעומדים כאן כדי לשמוע את החדשות האחרונות מפי "מועצת הבטחון" הזאת, שמסר לי כי אתמול - אני מצטער שלא הייתי אתמול בירושלים - נמסר כאן עלי שאני לא מסרתי לנשיאות אינפורמציה מלאה, אלא אינפורמציה חד-צדדית. (ע. איכילוב: איש לא אמר את זה; נשמר: "חלקית", "לא שלמה").

אינני יודע מי אמר את זה.

אני מוחה נגד זה שמסרתי אינפורמציה חלקית, כי אולי בכלל לא מסרתי אינפורמציה. אני בכלל אינני מספר סודות מן החדר, ואינני מספר מי הצביע בעד העברה להועדת הכנסת ומי הצביע נגד זה, או אם מישהו לא הצביע. אני חושב שמטעמים מסוימים אינני רוצה להגיד את זאת. כל אחד יכול להגיד איך הוא הצביע. אבל הישיבות שלנו סגורות. אני אומר שמה שנמסר כאן עלי שאני מסרתי אינפורמציה חלקית, איננו נכון. ואני מבקש מאת חברי-הכנסת איכילוב ויוניצ'מן שיקחו חזרה את הדבר הזה.

ש. יוניצ'מן: כך נמסר לנו.

ב. מינץ: לא אחרוג ממה שאמרתי. אני מודיע שמה שאמרתי שאני מסרתי אינפורמציה חלקית - איננו נכון.

ש. יוניצ'מן: זה נכון - כי כך נמסר לנו.

ב. מינץ: זה לא נכון ואני מבקש ממך לקחת חזרה את הדבר.

ש. יוניצ'מן: אני חוזר ממה שאמרתי. אבל צריך לברר את זה.

ד. נצר:

לא אפליג להיסטוריה כל כך רחוקה, וגם אינני זוכרת את כל ההופעות האלו בכנסת.

ח"כ בגין אמר כאן "את מכבדינו נכבד ואת פבזינו נבוה", ואמר שעד עכשו לא עשו כך. האם מישהו בא לבקר ולערער על מה שנכתב מעל דפי "חרות" או על מה שבאמר על-ידי חבר-הכנסת בגין באספות פומביות?

אנחנו מדברים כאן על הצורה של הדיבור בפרלמנט העברי, ודובר כאן על מה שאמר ראש הממשלה. אבל ראש הממשלה בא להשיב לדברים שאמר קודם ח"כ בגין. דבריו של ח"כ בגין בהנמקת הצעת קאי-האמון לא היו מלטפים. הוא אמר, בלשון פרלמנטרית, דברים קשים על הממשלה ועל ראש הממשלה. האם מישהו התמרמר על כך? האם נתחיל לעסוק בצנזורה על תוכן דברי הנואמים? כל חבר-כנסת מדבר מעל דוכן הנואמים לפי השקפת עולמו, כפי שנראה לו לנכון. עלינו לדון בשאלה מה מותר להגיד בבית הזה, וכיצד ייראה הדבר בעיני העם שבחר בנו, ומה כל אחד מאתנו, כאזרח רגיל, היה אומר על-כך.

הייתי רוצה שנחשוב לא רק על חברי כנסת, אלא על אלה היושבים יום יום ביציע של הכנסת ועל ראש הממשלה, שגם בישיבה זו קיבל אמון של 70% של הבית. והנה, על ראש הממשלה הזה נאמר שהוא מלשין ופרובוקטור. אנחנו נמצאים במדינה דמוקרטית וברור שכל מפלגה שאיננה בשלטון היום מקווה שיבוא יום והיא תעמוד בראש העם. אני רוצה שכל אחד מכם ישקול אם הוא היה רוצה, וכיצד הוא היה מקבל את הדבר, אילו נאמר כך על ראש ממשלתו. ראש הממשלה אמר מה שחשב בצורה פרלמנטרית. הוא פגע במישהו. אבל לא פעם ולא פעמיים נאמרו דברים פוגעים. כחברי כנסת אנחנו מצוים לשמור על עצמינו ולדעת מה מותר לצעוק ומה לא.

יש לסכם ענין זה ולקבל החלטה בהקדם. כל סחבת מוסיפה שי-כבוד לכולנו. עלינו לקבל החלטה ברורה שלא ייתכן שבכנסת, במדינת ישראל, יישמעו מלים כאלה נגד ראש הממשלה. הדבר צריך להעשות על-ידי עונש מטוים שייקבע על-ידי ועדת הכנסת - אינני יודעת בדיוק איזה - אבל הוועדה איננה יכולה לעבור על כך לסדר-היום. עלינו להחליט, ויידע הציבור ולא רק הכנסת, שאנחנו שומרים על כבוד הבית ועל יחס הדדי כלפי אדם העומד על דוכן הנואמים. עלינו לזכור במיוחד את מעמדו של האדם ולהסיק את המסקנות הדרושות.

ר. צברי:

האווירה בכנסת היא ללא נשוא ויש לשים קץ לדבר. והדרך היחידה היא בתגובה מיידית. חבר-הכנסת איכילוב הזכיר לנו כאן שורה של מקרים, ואמנם לא נכון עושים אם אין מגיבים עליהם מיד. ומה שקרה אתמול עובר כל גבול. עמדותי ולא יכולתי להוציא הגה מפי לנוכח הסערה הגדולה שקמה בכנסת; יצאתי מן האולם ולא יכולתי לחזור לשם מבושה.

בכנסת נאמרים דברים מדברים שונים, עולים על הדוכן ומבטלים כל מה שנעשה במדינה והדבר מעורר תגובה. אבל גם התגובה צריכה להיות בצורה פרלמנטרית. הנה, סיפר לנו איכילוב ששר האוצר פגע בו כשדיבר על מלאכס - אבל האם הגיב על-כך כפי שהגיב ח"כ בגין? כאשר אומרים לשר האוצר או שר העבודה, באופן שיטתי, שהם מבזבזים את כספי המדינה והורסים את המדינה - אין הדבר פוגע בצפור נפשם?

אנחנו סמל. כל אחד מביט בנו, ולא ייתכן שיישמעו דברים כאלה בין כתלי הבית הזה. כאשר באים ומכאיבים לראש הממשלה ולשרים על-ידי זה שטוענים שיושבים בחיבוק ידיים ומזניחים את המדינה ואין עושים דבר - דברים המכאיבים לראש הממשלה, ובמיוחד לאחר המקרה בכנסת - הוא בא ומשיב בדברים מכאיבים לאחרים. לכן, הרקע הוא לצדו של ראש הממשלה, בדיוק כמו שהוא לצדכם. אטור שיהיו דברים כאלה, והדרך למנוע זאת הוא על-ידי תגובה מיידית.

ש. כפרית:
הכנסת יורדת מדכי אל דכי בהתנהגותה. על-כן
אני רואה חומרה יתרה באימרה של ח"כ בגין שאת
מכבדינו נכבד ומבינו נבזה.

עלינו להקפיד על דברים קטנים, כדי שאלה לא
יגדרו אחריהם דברים חמורים יותר. ודאי שהיה טוב אילו יכולנו לעקור
מתוכנו את הקריאות והכיבוים האלה. אינני רואה טעם בברור הרקע הכללי,
כלומר בברור העבר. פנינו לעתיד ועלינו לדאוג לכך שהדברים לא יישנו.
ייתכן שעלינו לקבוע לקסיקון של מלים מותרות, ויש לנהוג בעונשין כלפי
חברים המשתמשים במלים אסורות. כל הזמנה של אנשים נוספים לברור הענין
הזה - תהיה לרעת המצב. יש לעקור מלבות האנשים את אותה המרידות
שנצטברה. חברי טיעת חרות צריכים להלמיד את עצמם במקומה של הכנסת
כולה ולראות מה חשוב לשמור על כבוד הכנסת. צריכים לקבוע מסגרת
לביטוי בכנסת, גם בשעת רוגז.

היור ב. אזניה:
לצערי הרב דבריו של ח"כ בגין היום הכבידו מאד.
והם הכבידו מפני שיש שלוש אפשרויות של תגובה
לאחר התפרצות מצד המתפרצים. אפשרי שהמתפרץ יגיד: אינני רוצה להתנצל,
אבל אינני רוצה לעשות מזה דגל. אפשרות שניה: אני רוצה להתנצל.
אפשרות שלישית: אני רואה את התפרצותי כהדגמה לתגובה. ומה שהיום
אמר ח"כ בגין "נשיב כגמולם" בהקשר הזה, של מלים שנאמרו על-ידו בכנסת,
זה ענין חמור מאד. כבוי המבזה את הכנסת לא יכול להיות "גמול".
מטבעות לשוניות כאלו הן לא בגדר איזה שהוא "גמול". ואנחנו בעצם
דנים רק על זה.

אני מצטער מאד שבין שלוש האפשרויות אתם, חברי
טיעת "חרות", בחרתם לכם באפשרות השלישית. והכנסת מה? - הכנסת תקבל
שמטבעות לשוניות אלו הפוגעות בכבודה הן חרב מונחת על צווארנו?

אני שואל אתכם עכשו בפשטות: מה אתם מתארים לכם,
אתם חושבים שנקבל את זה? אתם חושבים שחברי הכנסת מטיעת חרות אם הם
קיבלו פגם בשר הפנים בשר לאור-יהודה, תנתן להם הזכות להפריע לו בהופעות
בכנסת? זאת צורה פרלמנטרית של תגובה - לא לתת לאדם לדבר? להפריע
לו בדיבורו ולהגיד לו: כל עוד לא תשנה החלטותיך בלחץ עליך על-ידי
הפרעות בכנסת? (ש. יוניצ'מן: כך דיברנו? כך אמרנו?) כך אתם עושים.
זה עוד יותר גרוע. וזה לא יכול להיות. אם "כגמולו" כמו שנאמר
על-ידי ח"כ בגין כולל את המטבעות הלשוניות הפוגעות הללו בהקשר זה
שהוא אמר להסברת ביטויו, האם אתם במצב שלנו הייתם מקבלים את זה?

כאשר נגשים לסיכום הדיסציפלינרי תמיד השיקולים
הם לכאן או לכאן. השיקול האמיתי הוא כיצד להשיח את מרי הלב ולהבטיח
עתיד יותר טוב. אבל זה ניתן רק בתנאי אחד: שנמחוק כינויים כאלה
מהמלון של הכנסת.

האם הבמה לדיבור בכנסת כבר נחסמה אי-פעם?
יש לשם ויכוח הטיטורי או לא היסטורי איזה שהוא - חריף או לא חריף -
מי מפריע לכם? אולם לא ניתן לכם להפריע לדיבורו של הזולת. ולא
ניתן לפגוע בכבוד הכנסת ובכבוד ראש הממשלה.

את סיכום הבירור נדחה לשבוע הבא.

ש. יוניצ'מן:
אינני צריך לדבר על רגש הכבוד שיש לטיעת החרות
ליושב-ראש אחד או לשני. אבל באו אלינו, לא
במזדרון אל מישהו מאתנו, וגם לא לטיעה, אלא באו אלינו ואמרו לנו,
ואני חשתי ושאלתי וחזרתי ושאלתי מדוע הובאו שמות שני האנשים האלה
בלבד. נוסף לזה המלה "פרובוקטור" אינה מופיעה כלל בסטנוגרמה.
קיבלנו ידיעה מן המקורות המוסמכים ביותר באצאא שהביאו זאת על-סמך הדו"ח.
ממי יכול להיות הדו"ח? מאחד מחברי הנשיאות. אם הביאו את המלה
"פרובוקטור" אפשר היה לשמוע את המלים "בוגד" "פאשחסט" ועוד. ז.א.
שלא הכל נמסר לנשיאות. ולכן הצעתי להחזיר את הענין לברור בנשיאות.